

**Uwagi do projektu opracowane przez Polskie Stowarzyszenie Pogrzebowe
oraz Stowarzyszenie Polska Izba Pogrzebowa
Uwagi do projektu ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych (UD278)**

Sporządził Krzysztof Wolicki – prezes Polskiego Stowarzyszenia Pogrzebowego

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna, strona uzasadnienia, punkt OSR	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Propozycja brzmienia przepisu	Stanowisko organu prowadzącego
1.	PSP i SPIP	Art. 1 pkt 6	W tym podpunkcie jak i w całym projekcie ustawy wyraz „popiół, popioły” zastąpić wyrazem „proch, prochy” ponieważ w wyniku kremacji powstają prochy, nawet w obrzędowości pogrzebowej używa się prochy nie popioły. W trakcie uroczystości pogrzebowej Kapłan mówi „Z prochu powstałeś i w proch się obrócisz”	podmioty uprawnione do zorganizowania pochówku zwłok, szczątków ludzkich i prochów ludzkich oraz podmioty zobowiązane do zorganizowania pochówku zwłok, szczątków ludzkich i prochów ludzkich;	
2.	PSP i SPIP	Art. 1 pkt 10	Proponujemy zachować chronologię najpierw wpisać zarządzanie a później likwidację	zasady zakładania, rozszerzania, utrzymania i zarządzania cmentarzami oraz ich likwidacja	
3.	PSP i SPIP	Art. 1 pkt 11	Nazwa Kostnica jest przestarzała i już od dawna nieużywaną nazwą dziś określającą chłodnie	Zasady lokalizacji krematoriów, chłodni, domów pogrzebowych, grobów, katakumb i kolumbariów	
4.	PSP i SPIP	Art. 1 pkt 12	W treści projektu nie ma zapisów dotyczących wymagań, jakim powinny odpowiadać groby, ossuaria, kryty, katakumby i kolumbaria	Trzeba doprecyzować	
5.	PSP i SPIP	Art. 2 pkt 10	Nie zawsze Dom Pogrzebowy będzie miał pomieszczenie przystosowane do odprawiania uroczystości pogrzebowych. Są miejscowości w których odprawianie uroczystości pogrzebowych odbywa się wyłącznie w kościołach.	dom pogrzebowy – budynek albo wydzieloną część budynku przeznaczone do przechowywania i przygotowywania zwłok, szczątków ludzkich lub prochów ludzkich do pogrzebu lub wystawiania trumien ze zwłokami przy otwartej trumnie lub szczątkami ludzkimi lub urn z prochami ludzkimi	
6.	PSP i SPIP	Art. 2 pkt 12	Definicja grobu nie koresponduje z definicją pochowania i	„grób – wyodrębnione miejsce	

			dochowania, nie uwzględnia również pochowania w budynkach w formie grobowca. Przewiduje jedynie nisze. Należy dodać definicję grobowca	przeznaczone do pochowania zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich, w tym dół w ziemi, nisza w katakumbach lub kolumbariach, grobowiec”	
7.	PSP i SPIP	Art. 2 pkt 16	Nieprecyzyjne określenie – według tej definicji grobem zbiorowym będzie grób rodzinny gdzie jest pochowany np. mąż i żona	Dodać nowy pkt w brzmieniu: Grób rodzinny – grób przeznaczony do pochowania zwłok lub szczątków lub prochów co najmniej dwu spokrewnionych osób	
8.	PSP i SPIP	Art. 2 pkt 17	Katakumby generalnie służą do chowania zwłok i szczątków	katakumby – budowlę podziemną lub naziemną posiadającą nisze służące do pochowania zwłok, szczątków ludzkich w trumnach;	
9.	PSP i SPIP	Art. 2 pkt 19	Przed wyrazem Konserwacja wpisać wyraz „czasowa”	Czasowa konserwacja zwłok – poddawanie zwłok zabiegowi spowalniającemu rozwój zmian pośmiertnych	
10.	PSP i SPIP	Art. 2	Brak definicji trumny, proponujemy dopisać jako pkt 41	„trumna – skrzynia z materiału umożliwiającego mineralizację zwłok lub szczątków ludzkich”	
11.	PSP i SPIP	Art. 2 pkt 21	Wyraz Kostnica w całej projekcie ustawy zastąpić wyrazem „Chłodnia”	chłodnia – budynek, wydzielona część budynku lub pomieszczenie, w którym wyłącznie przechowuje się zwłoki lub szczątki ludzkie do czasu pogrzebu lub spopielenia, posiadające chłodnie lub urządzenia chłodnicze zapewniające temperaturę przechowywania zwłok lub szczątków ludzkich nie wyższą niż 4°C;	
12.	PSP i SPIP	Art. 2 pkt 29	Na cmentarzach powszechnie używa się nazwy OSSUARIUM (z łac. od ossuarius – kostny, ossua – kości, kościec, l. mn. od os, ossis – kość)	ossuarium - odrębny grób, w którym są umieszczane szczątki ludzkie lub urny z prochami ludzkimi ekshumowane lub przenoszone z likwidowanych grobów;	

13.	PSP i SPIP	Art. 2 pkt 40	Z uwagi na możliwość badań DNA nawet po fragmencie ciała można go zidentyfikować należy skreślić wyrazy „lub części ciała pozwalające na jej identyfikację”	zwłoki – ciało osoby zmarłej w tym dzieci martwo urodzone bez względu na czas trwania ciąży.	
14.	PSP i SPIP	Art. 6 pkt 1	Nieprecyzyjne zapisy - Żadne przepisy, a zwłaszcza ustawy o muzeach nie regulują zasad przechowywania zwłok w tego rodzaju obiektach, tym samym na to nie zezwalają. Godność ludzka wymaga aby nie traktować zwłok jak przedmiotu, należy im zapewnić odpowiedni szacunek. Wprowadzenie zapisów regulujących przechowywanie zwłok w muzeach wydaje się, iż powinno się znaleźć w ustawie o muzeach. Ponadto takowe zapisy nie mogą zaburzać dotychczasowych zwyczajów poszanowania zwłok ludzkich. Ponadto ustawa o zabytkach nie precyzuje definicji zabytku archeologicznego który w swoim brzmieniu nie pozwala uznać zwłok ludzkich za zabytek archeologiczny (wiec tym bardziej uzasadnionym jest, aby w pierwszej kolejności dokonać zmiany w ustawie o muzeach.)	Wymaga uszczegółowienia	
15.	PSP i SPIP	Art. 10	Dodać pkt 10 – w celu zapobieżenia praktykom sprzedaży czy przekazywania informacji o zgonach	Osoba stwierdzająca zgon, ani osoby jej najbliższe nie mogą świadczyć usług pogrzebowych	
16.	PSP i SPIP	Art. 11	Cały do skreślenia. W art. od 7 do 10 szczegółowo opisuje się wymagania jakie musi spełnić „koroner” oraz kto może oprócz niego stwierdzać zgon o tyle dziwnym wydaje się możliwość wydawania upoważnień do wystawiania kart zgonu osobom nie posiadającym tak specjalistycznej wiedzy i doświadczenia	Do skreślenia	
17.	PSP i SPIP	Art. 19	Dla przejrzystości projektu i możliwym w niedalekiej przyszłości modyfikacją proponujemy unormować Rozporządzeniem Ministra ds. zdrowia	Minister właściwy ds. zdrowia w rozporządzeniu określi wzór Karty zgonu wraz z danymi które powinny się na niej znaleźć a także sposoby i metody jej wystawiania	
18.	PSP i SPIP	Art. 20	Dla przejrzystości projektu i możliwym w niedalekiej przyszłości modyfikacją proponujemy unormować Rozporządzeniem Ministra ds. zdrowia	Minister właściwy ds. zdrowia w rozporządzeniu określi wzór Karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu z danymi które powinny się na niej znaleźć a także sposoby i metody jej wystawiania	
19.	PSP i SPIP	Art. 32 - 34	Proponujemy uregulować Rozporządzenie	Minister właściwy ds. zdrowia	

				określi w drodze rozporządzenia Finansowanie czynności związanych ze stwierdzeniem i dokumentowaniem zgonów	
20.	PSP i SPIP	Art. 35	Proponujemy wykreślić wyraz „w szczególności”	Prawo do organizacji pochówku zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich, obejmujące organizację pogrzebu, zapewnienie lub wybór miejsca pochówku oraz decyzję co do kremacji, mają kolejno:	
21.	PSP i SPIP	Art. 35 pkt 1	Wydaje się, całkowicie nietrafne i oderwane od realiów jest wskazanie na pierwszym miejscu „podmiotu wskazanego w testamencie osoby zmarłej” – zgodnie z KC otwarcie testamentu może nastąpić po udokumentowaniu zgonu przed notariuszem lub sądem, a na to potrzeba czasu. Kto ma sprawdzać czy był testament, co się stanie jeżeli, zwłoki zostaną pochowane w miejscowości „A” w według testamentu zwłoki powinny zostać pochowane w miejscowości „B” Proponujemy skreślić w całości pkt. 1	Skreślić pkt 1	
22.	PSP i SPIP	Art. 35 pkt 2	Zmienić zapisy podpunktu a	a) osobie pozostającej we wspólnym pożyciu ze zmarłym, w tym małżonkowi lub konkubentowi;	
23.	PSP i SPIP	Art. 39 pkt 9	Jeżeli pogrzeb jest organizowany przez państwo to koszty powinny być pokrywane w całości. Proponujemy wykreślenie – „z części, której dysponentem jest wnioskodawca	Koszty organizacji pogrzebu państwowego są pokrywane z budżetu państwa z części,	
24.	PSP i SPIP	Art. 49 pkt 3	Proponujemy wykreślić z uwagi na fakt, że jeżeli zgon nastąpi np. w 19 roku trwania umowy rezerwacyjnej to opłata wniesiona na 20 lat będzie obejmowała 39 lat co jest ewidentną szkodą dla zarządcy cmentarza	skreślić	
25.	PSP i SPIP	Art. 50 pkt 1 ust 3	Brak definicji w słowniku – grobowca czy nagrobka	Uszczegółowić pojęcia nagrobek i grobowiec	
26.	PSP i SPIP	Art. 50 pkt 2	Uprawnienia fundatora grobu są niepodzielne. Czy zatem rezerwację miejsca pochówku dokonuje zawsze jedna osoba? Co z małżeństwem posiadającą wspólność majątkową ?	„Uprawnienia fundatora grobu są niepodzielne, za wyjątkiem osób pozostających w małżeństwie.”	
27.	PSP i SPIP	Art. 50 pkt 3 i	Zapis niejasny, nieprecyzyjny - Budzi wątpliwości	uszczegółowić	

		4	interpretacyjne. Nie wiadomo jaka jest intencja zapisu postępowaniu o stwierdzeniu nabycia spadku. Konsekwencją ustalenia hierarchii osób mających prawo do grobu może powodować konsekwencje, że pochowanie fundatora bez zgody będzie li tylko iluzoryczne. Fundator „zepchnięty” na ostatnie miejsce w katalogu osób wymienionych w art. 52 jako osoba mająca prawo do grobu może on oraz jego najbliższa rodzina nie być pochowany w grobie z uwagi na wyczerpanie miejsc (poprzednim wyrażeniu przez niego zgody, a pochowanie zmarłego nie będącym bliskim z pkt 2) ust 3 art. 52).		
28.	PSP i SPIP	Art. 51 pkt 1	niekompletny - Proponujemy się dopuścić także inną formę umowy np. notarialną lub przynajmniej z podpisem notarialnie poświadczonym. Osobiste stawienie się dysponenta w siedzibie zarządcy często napotyka trudności. Dodatkowo treść w zakresie słów: „w obecności właściciela cmentarza”... (umowa powinna być podpisana) rodzi wątpliwości natury prawnej. Używając słowa „powinna” projektodawca przewiduje obowiązek sporządzania takich umów tylko w takiej formie, a zatem nasuwa się pytanie co w sytuacji kiedy taka umowa nie zostanie podpisana w obecności właściciela cmentarza? jaki projektodawca przypisze temu skutek? Z pewnością nie będzie to skutek nieważności, bo tego nie przewidują przepisy o nieważności umów w k.c.	Do prerredagowania	
29.	PSP i SPIP	Art. 52 pkt 3	Niepoprawny zapis - Zmienia się status treściowy pojęcia prawa do grobu; dotychczas powszechnie było ono traktowane jako podmiotowe prawo człowieka. Projektodawca nadaje mu jednak treść prawno-administracyjną. Należy wskazać na autonomiczny zakres praw osobistych; istnienie prawa osobistych jest niezależne od woli ustawodawcy. Rolą ustawodawcy jest jedynie ochrona tych praw. Tym podmiotowym prawem osobistym człowieka projekt ustawy nadaje źródło administracyjne, co może budzić wątpliwości w zakresie ewentualnego braku konstytucyjności. Siła kultu po zmarłym będzie uzależniona od kolejności	<ol style="list-style-type: none"> 1) fundatorowi grobu, 2) podmiotowi wskazanemu w testamencie osoby pochowanej w grobie; 3) małżonkowi i krewnym zstępnym osoby pochowanej w grobie; 4) krewnym wstępnym i krewnym bocznym do czwartego stopnia pokrewieństwa osoby pochowanej w grobie; 5) powinowatym w linii prostej do pierwszego 	

			<p>uprawnionych co zaprzecza istocie praw osobistych(podmiotowych). Stosunki między ludzkie mają być poddane hierarchii praw administracyjnych, co nie powinno mieć miejsca. Kuriozalną rzeczą jest by organ decydował prawem do grobu, które jest niezbywalnym prawem człowieka. Dodatkowo, rzeczą zaskakującą i niezyciową jest uplasowanie osoby fundatora na samym końcu wyliczenia, a na pierwszym osobę, wskazaną w testamencie (bez określenia, o którą osobę chodzi). Fundator grobu traci prawo do pochowania w sytuacji wyrażenia zgody na wcześniejsze pochowanie zmarłego nie z kręgu art. 52 ust.3 pkt 2. Takie sytuacje nie są rzadkie (dla przykładu: pochowanie teściowej w grobowcu) i mogą w konsekwencji spowodować, że fundator, który zgodzi się na pochowanie dalszego członka rodziny straci jakiegokolwiek uprawnienie do decydowania o wszelkich czynnościach związanych z grobem. Fundator grobu i jego żona i małżonek i dzieci mogą utracić prawo do pochowania w grobie z uwagi na brak miejsc oraz brak zgody innych uprawnionych krewnych w stosunku do pochowanego/pochowanych w grobie- Takie ryzyko niesie zapis wskazujących uprawnionych to grobu według ścisłej kolejności. Powstaje NIEPEWNOŚĆ PRAWA do grobu po stronie fundatora i ograniczy wykorzystanie grobu dla pozostałych członków Rodziny spoza art. 52 pkt 3 ust 2) z uwagi na automatyczne według administracyjnego założenia „zepchniecie” na dalszy plan. Dlatego zapisy dotyczące prawa do grobu powinny być wyjęte spod regulacji administracyjnej. Administracyjne związanie prawa do grobu prowadzi do sytuacji, że jest to sprzeczne z dotychczasowym dorobkiem judykatury. W wieloletnim orzecznictwie wskazuje się, że katalog osób uprawnionych do pochowania, w niniejszym zapisie mających prawo do grobu ma charakter porządkowy, a nie obligatoryjny. Takowe wyliczenie może jedynie wskazywać właścicielowi cmentarza z kim może zawrzeć umowę na korzystanie z grobu i decydowanie o czynnościach związanych z grobie.</p>	stopnia osoby pochowanej w grobie;	
30.	PSP i SPIP	Art. 52 pkt4	brak precyzji - W ust 1 i 2 znajduje się odniesienie do	Doprecyzować	

		ust 1 i 2	regulaminu natomiast brak odniesienie do regulaminów w innych przepisach projektu. Prawdopodobnie nie jest to zabieg celowy. Ponadto w przepisie jest mowa o „grobowcu”, który to termin nie posiada definicji legalnej. Dodatkowo prawo do grobu powinno objąć także „ <i>prawo do przekształcenia grobu</i> ” Jest to konglomerat uprawnień i nie da się go skatalogować w sposób zamknięty, co jak się wydaje próbuje uczynić projektodawca Uprawnień składających się na prawo do grobu nie sposób enumeratywnie wyliczyć.		
31.	PSP i SPIP	Art. 52 pkt 8	Doprecyzowanie w zakresie ciągłości opłat - Proponuje się zgodnie z tradycją i zwyczajem i dotychczasowym prawem – ciągłość opłat w sytuacji jeżeli grób nie uległ likwidacji a przyjmuje się opłatę już po wygaśnięciu prawa do grobu od momentu opłaty. Jest to działanie na szkodę zarządcy cmentarza. Z reguły to tej pory grób używało się do ponownego pochowania średnio po około 5 – 8 lat. Proponowany zapis mówi wprost nie spiesz się z opłatą.	Jeżeli grób nie uległ likwidacji pomimo upływu terminu, o którym mowa w ust. 2, opłata może zostać wniesiona także po wygaśnięciu prawa do grobu. Opłata będzie pobierana od daty wygaśnięcia prawa do grobu na kolejne 20 lat.	
32.	PSP i SPIP	Art. 53 po pkt 2	Kwestionowanie wyłącznego prawo do grobu. - Wydaje się, że wprowadzenie zapisu przewidującego wyłączność prawa do grobu przez podmioty wymienione w pkt 1 i 2 art. 53 daje możliwość reglamentowania tego prawa do grobu i wykorzystania go do kolejnych pochowań, co powoduje ograniczenie dóbr osobistych osób spokrewnionych z pochowanymi w grobie.	Doprecyzować	
33.	PSP i SPIP	Art. 54 pkt 1	Potrzeba skonkretyzowania w akcie wykonawczym ewentualnych warunków dochowania do grobu - Należy mieć na względzie, że art. 99 opisuje warunki techniczne dla cmentarza jako całości, art. 54 mówi o dochowaniu do grobu, który już istnieje i który przypuszczalnie jest właściwie usytuowany. Projekt ustawy powinien być tworzony wraz z aktami wykonawczymi zgodnie z zasadami techniki prawodawczej.	Doprecyzować dopisać także ust. A) Dochowanie urny z prochami może być dokonane w każdym momencie	
34.	PSP i SPIP	Art. 57 pkt 1	Ze względów sanitarnych poza cmentarzami można tylko dokonywać pochówku prochów w urnach	Za zgodą państwowego powiatowego inspektora sanitarnego pochowanie prochów ludzkich może odbyć się w budynku kultu religijnego lub na terenie	

				przynależnym do budynku kultu religijnego niebędącym cmentarzem.	
35.	PSP i SPIP	Art. 57 pkt 4	Nie ma przecież przepisów o cmentarzach wyznaniowych. Pkt 4 dopuszcza możliwość powstawania cmentarzy poza cmentarzami i stawia na uprzywilejowanej pozycji zarządców cmentarzy wyznaniowych	Skreślić	
36.	PSP i SPIP	Art. 59	Doprecyzować rozporządzeniem	Minister właściwy ds. zdrowia w drodze rozporządzenia określi miejsca i sposoby pochowania prochów ludzkich o których mowa w art. 57 i art. 58 a także wzory wniosków	
37.	PSP i SPIP	Art. 65 pkt 2 i 3	Jeżeli jest planowane elektroniczna karta zgonu to właściciel krematorium po podaniu przez zleceniodawcę kremacji unikalny numer karty zgonu po odnalezieniu właściwego zmarłego wpisze w systemie teleinformatycznym tylko datę i godzinę kremacji ponieważ pozostałe dane już tam będą	Skreślić pkt 2 i pkt 3	
38.	PSP i SPIP	Art. 66 pkt 2-4	Przepisy zaczerpnięte z Ustawy czeskiej. W Polskich krematoriach urny są odbierane na bieżąco, nadto żadne krematorium nie przyjmie do kremacji zwłok jeżeli nie jest opłacona wcześniej kremacja	Przepisy martwe można je spokojnie skreślić	
39.	PSP i SPIP	Art. 67 pkt 1	Jeżeli kremacja zwłok jest odnotowywana w systemie teleinformatycznym to proponujemy skreślić pkt 2 i pkt 3 i zastąpić go nowym pkt 2. Dane które mają być w protokole kremacji powinny być pobierane automatycznie z systemu teleinformatycznego	Minister właściwy ds. zdrowia określi w rozporządzeniu wzór i dane które powinny zostać umieszczone w protokole kremacji zwłok, szczątków oraz dziecka martwo urodzonego	
40.	PSP i SPIP	Art. 69	Jeżeli Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia i ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, wymagania organizacyjno-techniczne wobec krematorium oraz dotyczące dokumentowania spopielenia zwłok i szczątków ludzkich w krematorium to wydają się zbędne zapisy w pkt od 1 do 9	Wydać rozporządzenie	
41.	PSP i SPIP	Art. 70 pkt 1	Przy przywożeniu zwłok z zagranicy znajdują się one we wkładach metalowych należy dopisać, że nie dotyczy zwłok sprowadzanych na teren Rzeczypospolitej Polskiej	Trumnę składaną do grobu wykonuje się z materiałów umożliwiających mineralizację zwłok lub szczątków ludzkich, nie	

				dotyczy zwłok sprowadzanych na teren Rzeczypospolitej Polskiej celem ich pochowania	
42.	PSP i SPIP	Art. 72 pkt 3	Podczas eksportacji zwłok z domów, mieszkań, miejsca znalezienia zwłok na wolnym powietrzu czy też z prosektoriów szpitalnych do chłodni przy zakładach pogrzebowych stosuje się nosze lub kapsuły transportowe a nie trumny. Wskazane jest dopisanie pkt 6 zezwalające na transport zwłok poza trumną w określonych warunkach.	Pkt 6 – zezwala się na przenoszenie i przewożenie zwłok na noszach lub kapsułach w przypadkach eksportacji z miejsca zgonu do chłodni domów pogrzebowych lub chłodni szpitalnych czy Zakładów Medycyny Sądowej	
43.	PSP i SPIP	Art. 73 pkt 1	Wydaj się mało zasadne aby w nieruchomościach stanowiących własność IPN tworzyć chłodnie i inne pomieszczenia zmineralizowanych szczątków ludzkich	Do rozważania i modyfikacji	
44.	PSP i SPIP	Art. 80 pkt 6 ust 1	Nie da się jakimkolwiek aktem prawnym określić szczegółowych warunków i sposobów wydobywania zwłok i szczątków ludzkich z wody oraz ich transport na ląd	Do skreślenia	
45.	PSP i SPIP	Art. 81 pkt 1	Proponujemy dodać - a także w celu przeprowadzenia procedury dochodzeniowo-śledczej lub dowodowej na wniosek Prokuratury	Zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie mogą zostać sprowadzone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w celu pochowania albo w przypadku, o którym mowa w art. 40 ust. 3, a także w celu przeprowadzenia procedury dochodzeniowo-śledczej lub dowodowej na wniosek Prokuratury	
46.	PSP i SPIP	Art. 81 pkt 4 ust 1	Po wyrazie akt zgonu dodać lub inny dokument stwierdzający zgon	akt zgonu lub inny dokument stwierdzający zgon z tłumaczeniem na język polski sporządzonym przez tłumacza przysięgłego;	
47.	PSP i SPIP	Art. 81 pkt 5	Na końcu dodać – zgodny z regulacjami prawnymi kraju z którego przewożone są zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie	Zwłokom, szczątkom ludzkim lub prochom ludzkim towarzyszy dokument przewozowy dla zwłok wydany przez właściwy organ państwa, z którego są sprowadzane zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie zgodny z regulacjami prawnymi kraju z którego przewożone są zwłoki, szczątki lub	

				prochy ludzkie	
48.	PSP i SPIP	Art. 81 pkt 6	<p>Jest to narzucenie danemu krajowi (lub organowi wydającemu pozwolenie) polskich regulacji prawnych w zakresie jakie dane powinna zawierać zgoda na transport wydana przez kraj w którym nastąpił zgon. Nie możliwości uzyskania dokumentu zgodnego z wytycznymi tego pkt a co za tym idzie każdy transport będzie złamaniem przepisu ustawy</p> <p>d) przyczynę zgonu określoną za pomocą kodu Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), jeżeli jest znana;</p> <p>Od jakiegoś czasu mówi się o ochronie danych osobowych. W wielu krajach jest wręcz zakazane podawanie przyczyny śmierci!!!</p> <p>W krajach anglosaskich w aktach zgonu jest podawana przyczyna śmierci ale jeśli trwa postępowanie Coronerskie wtedy wpisują – PENDING (oczekuje)</p> <p>Jeśli w tej postaci będziemy mieli zapis nie będziemy mogli sprowadzić żadnego zmarłego !!!</p> <p>Możemy dostarczyć dokument w którym jest informacja, że osoba nie zmarła na chorobę zakaźną, lub jeśli była to choroba zakaźna to jaka. Pozwoli nam to na ustalenie czy nadal jesteśmy w stanie sprowadzić ciało zmarłej osoby.</p> <p>WAŻNE! W krajach takich jak Francja wystawia się dokument, w którym jest informacja: Jan Kowalski zmarł w rejonie np. Paryża w którym nie stwierdzono żadnych chorób zakaźnych. Nie jest jednoznacznie napisane że Kowalski nie zmarł na chorobę zakaźną, ale logicznie myśląc możemy stwierdzić, że Pan Kowalski nie zmarł na chorobę zakaźną. Nie jest to jednoznaczne dla naszych urzędników np. z Poznania.</p>	Wnioskujemy o usunięcie w całości	
49.	PSP i SPIP	Art. 81 pkt 7	Wymaga doprecyzowania: Transport zwłok jest tematem bardzo delikatnym i wymaga sprawnych działań.	Państwowy powiatowy inspektor sanitarny wyraża opinię, o której	

			Wydłużenie drogi zapytania do ministerstwa a ta dopiero zostanie przekazana do Polskiego Konsulatu wydłuży drogę uzyskania przedmiotowego pozwolenia o kolejne 3 dni. Dla rodzin pogrążonych w żałobie trzydniowy okres oczekiwania powoduje dalszy stres i opóźnienie pogrzebu co będzie skutkowało ciągłymi pretensjami kierowanymi do zakładów pogrzebowych, urzędników ministerstwa i Sanepidu	mowa ust. 3, w zakresie potencjalnego zagrożenia sanitarno-epidemicznego, a w przypadku wątpliwości, co do przyczyny zgonu lub wykluczenia jako przyczyny zgonu choroby zakaźnej, zwraca się z zapytaniem polskiej placówki konsularnej w danym kraju w celu potwierdzenia przez właściwe służby konsularne prawdziwości, kompletności lub zgodności dokumentu z prawem państwa, z którego zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie mają zostać sprowadzone.	
50.	PSP i SPIP	Art. 81 pkt 10	Uszczegółowić – po wyrazie pochówku dodać „lub wnioskodawcy”	Pozwolenie, o którym mowa w ust. 2, jest wydawane na wniosek podmiotu realizującego prawo organizowania pochówku lub wnioskodawcy, niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni od dnia złożenia wniosku o wydanie pozwolenia.	
51.	PSP i SPIP	Art. 81 pkt 11 ust 3	Może być niemożliwe ustalenie przyczyny śmierci i podanie kodu WHO	Wnioskujemy o wykreślenie	
52.	PSP i SPIP	Art. 81 pkt 11 ust 5	podanie terminu może być problematyczne ponieważ przy jednej sprawie ciało będzie zwolnione po 2 może 3 dniach i dokumenty zorganizujemy w ciągu kolejnych 4 dni. Bywają sprawy jednak sprawy np. sprowadzenie z Kamerunu które zajęło jednej z firm 3 miesiące.	Wnioskujemy o wykreślenie	
53.	PSP i SPIP	Art. 81 pkt 11 ust 6	Oczywiście, że możemy podać czy ciało lub prochy przylecą samolotem lub przywiezione zostaną karawanem. Pytanie! Czy mamy podać numer rejsu samolotu lub numer rejestracyjny auta? Podanie numeru rejsu będzie bardzo trudne do zrealizowania ponieważ niemal zawsze firmy pogrzebowe takie dane otrzymują w dniu wylotu trumny. Co do numeru rejestracyjnego auta uważam jest to ograniczenie dla zakładów pogrzebowych. Auto może się posuć w czasie	określenie środka transportu: lotniczy/morski/drogowy, przy czym transport zwłok, szczątków ludzkich oraz urn z prochami musi odbywać się jedynie środkami transportu posiadającymi wpis w dowodzie rejestracyjnym „pojazd specjalistyczny pogrzebowy” lub	

			wykonywania zlecenia i wtedy musimy podmienić auta. Wnoskujemy o zmianę treści	posiadającymi aktualne zaświadczenie Państwowej Powiatowej Inspekcji Sanitarnej dopuszczające pojazd z zabudową pogrzebową do transportu zwłok/szczałków ludzkich	
54.	PSP i SPIP	Art. 81 pkt 12	W związku modyfikacją z Art. 81 pkt 11 ust 6 należy usunąć	Do usunięcia	
55.	PSP i SPIP	Art. 81 pkt 13	Należy skorygować, nadając nowe brzmienie oraz dodać ust. 3	Do wniosku o wydanie decyzji zezwalającej na transport zwłok ludzkich z zagranicy lub szcząłków ludzkich przed upływem 20 lat od daty zgonu, o którym mowa w ust. 10, należy dołączyć: 1) kartę zgonu lub akt zgonu ze wskazaniem przyczyny zgonu. W przypadku nie wskazania przyczyny zgonu w karcie zgonu lub akcie zgonu wnioskodawca zobowiązany jest dodatkowo do przedłożenia innego dokumentu z wykluczeniem jako przyczyny zgonu choroby zakaźnej. Powyższe dokumenty należy przedłożyć wraz z tłumaczeniem na język polski sporządzonym przez tłumacza przysięęłego; 2) pełnomocnictwo udzielone organizatorowi przewozu zwłok, szcząłków ludzkich lub popiołów ludzkich, 3) przedmiotowy wniosek wraz wymaganymi załącznikami należy złożyć / przesłać poprzez platformę e-PUAP wraz z podpisem elektronicznym wnioskodawcy lub pełnomocnika	
56.	PSP i SPIP	Art. 87 pkt 1	Proponujemy wykreślić prochy ludzkie gdyż one są obojętne	Wywóz zwłok, szcząłków ludzkich	

			biologicznie i nie wymagają odpraw sanitarnych	poza granice Rzeczypospolitej Polskiej, w przypadku gdy zgon nastąpił na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, może nastąpić po uzyskaniu pozwolenia właściwego państwowego inspektora sanitarnego potwierdzającego spełnienie przez trumnę i środek transportu wymagań sanitarnych i technicznych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 75.	
57.	PSP i SPIP	Dział IV Rozdział 1	Dla kolejności działań należy zmienić kolejność wyrazów w tytule	Zakładanie, lokalizacja, rozszerzanie, utrzymywanie, zarządzanie, zamykanie i likwidacja cmentarzy	
58.	PSP i SPIP	Art. 90 pkt 2	<p>W art. 90 pkt. 2 projektowanej ustawy należy wykreślić zdanie drugie w brzmieniu „Wysokość opłat nie może przekraczać faktycznych kosztów ponoszonych przez właściciela cmentarza w związku z wykonywaniem tych usług i utrzymaniem cmentarza”.</p> <p>Ustawa z dnia 21 października 2016 r. o umowie koncesji na roboty budowlane lub usługi (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 541) wdraża dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/23/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania koncesji (Dz. Urz. UE L 94 z 28.03.2014, str. 1, Dz. Urz. UE L 114 z 05.05.2015, str. 24 oraz Dz. Urz. UE L 307 z 25.11.2015, str. 9).</p> <p>Zgodnie z przywołaną dyrektywą koncesje są umowami o charakterze odpłatnym, poprzez które co najmniej jedna instytucja zamawiająca lub podmiot zamawiający powierza wykonanie robót budowlanych, lub świadczenie usług i zarządzanie nimi, co najmniej jednemu wykonawcy.</p> <p>Przedmiotem takich umów jest nabycie roboty budowlanej lub usługi w drodze koncesji, za które wynagrodzeniem jest prawo do eksploatacji obiektu budowlanego lub korzystania z usług lub to prawo wraz z odpłatnością. Pozostawienie</p>	Właściciel cmentarza komunalnego pobiera opłaty za usługi związane z pochowaniem zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich lub utrzymaniem cmentarza.	

			<p>wspomnianego zapisu uniemożliwi stosowanie istniejących i zawieranie nowych umów koncesji na roboty budowlane lub usługi w przypadku zakładania i rozszerzania cmentarzy komunalnych, co należy do zadań własnych gminy.</p> <p>Koncesja wiązać się może - jak wspomniano - ze zobowiązaniem strony publicznej do odpłatności na rzecz strony prywatnej zaangażowanej w realizację umowy koncesji, związanej z założeniem lub rozszerzeniem cmentarza, która to odpłatność może być uznawana za przekroczenie faktycznych kosztów ponoszonych przez właściciela cmentarza w związku z wykonywaniem usług związanych z pochowaniem zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich lub z utrzymaniem cmentarza.</p> <p>Równocześnie często gminy powierzają zarządzanie cmentarzami podmiotom zewnętrznym, które działają na zasadach rynkowych. Taki zapis spowoduje konieczność rekompensowania przez gminy swoim podwykonawcą utraconych korzyści, a w przyszłości żaden podmiot zewnętrzny nie zawrze umowy na zarządzanie cmentarzem.</p>		
59.	PSP i SPIP	Art. 90 pkt 3	<p>Wolą ustawodawcy jest narzucenie prywatnemu właścicielowi, jakim są kościoły i związki wyznaniowe, bezwzględnie utrzymywania cmentarza. Prywatny właściciel powinien mieć prawo pobierać pożytki ze swojej własności. Państwo nie powinno w to ingerować. Kościoły i związki wyznaniowe per analogia do gmin również bardzo często powierzają zarządzanie cmentarzami podmiotom zewnętrznym, które działają na zasadach rynkowych.</p>	Właściciel cmentarza innego niż cmentarz komunalny może pobierać opłaty, o których mowa w ust. 2.	
60.	PSP i SPIP	Art. 90 pkt 4 ust 3	<p>czy ustawodawcy chodzi o to aby wspierać kremacje i w obrębie cmentarza wygrodzić pas szerokości 15 m tylko na kolumbaria. Zabiera się właścicielowi cmentarza co najmniej cztery rzędy grobów. W efekcie na tym pasie będą składowane śmieci.</p>	Należy skreślić	
61.	PSP i SPIP	Art. 90 pkt 4	Jest nieprecyzyjny	<p>Właściciel cmentarza opracowuje i podaje do publicznej wiadomości regulamin cmentarza określający co najmniej:</p> <p>1) sposób funkcjonowania cmentarza i określenie podmiotu nim zarządzającego;</p>	

				2) nazwę cmentarza i jego lokalizację; 3) rodzaje stosowanych opłat na cmentarzu; 4) przepisy porządkowe.	
62.	PSP i SPIP	Art. 90 pkt 8	Nie wiadomo, co należy rozumieć pod pojęciem „założenie cmentarza”. Czy informacja winna być przekazana w chwili oddania cmentarza do użytku czy uzyskania pozwolenia na budowę, czy rozpoczęcia czynności inwestycyjnych? Brak wskazania, jaki organ i w którym momencie i jakim aktem dokonuje rozstrzygnięcia kiedy następuje „założenie cmentarza”.	Wymaga doprecyzowania	
63.	PSP i SPIP	Art. 91 pkt 1	Dopuszczyć tak jak dla cmentarzy wyznaniowych zakładanie cmentarzy komunalnych w wieczystym użytkowaniu. Takim cmentarzem jest np. Gdynia-Kosakowo	Właściciel cmentarza może założyć cmentarz wyłącznie na nieruchomości będącej jego własnością a także na nieruchomościach znajdujących się w użytkowaniu wieczystym.	
64.	PSP i SPIP	Art. 91 pkt 2	zgodnie z zapisami artykułu, wszystkie elementy architektury cmentarnej stanowią własność cmentarza. Jak zapis ma się do prawa majątkowego? W momencie postawienie nagrobka przez dysponenta grobu, nagrobek staje się własnością właściciela cmentarza? Co w przypadku, kiedy dysponent grobu zamówi nagrobek, zostanie on ustawiony na cmentarzu, a dysponent nie dokona zapłaty dla usługi kamieniarskiej? Właściciel cmentarza, jako (zgodnie z zapisem artykułu) właściciel nagrobka zobowiązany będzie do uregulowania należności za usługi kamieniarskie?	Do skreślenia	
65.	PSP i SPIP	Art. 91 pkt 3	Brak instrumentów egzekwujących w zapisie - Brak jakichkolwiek instrumentów władczych po stronie właściciela cmentarza mogących zapobiegać działaniom osób trzecich, czy pracami budowlanymi prowadzonymi na cmentarzu przez prywatne podmioty.	Właściciel cmentarza zobowiązany jest do zapewnienia bezpieczeństwa cmentarza i wzniesionych na jego terenie grobów, nagrobków i grobowców na zasadach ogólnych	
66.	PSP i SPIP	Art. 96 pkt 1	Wykreślić wyraz „i krematoria”	Cmentarze mogą być zakładane i rozszerzane wyłącznie na terenach przeznaczonych na ten cel w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.	

67.	PSP i SPIP	Art. 96 pkt 4	Po wyrazach „Dom pogrzebowy” dodać przecinek i wyraz „chłodnia i krematoria”	Dom pogrzebowy, chłodnia i krematoria mogą być zakładane (lokalizowane) poza cmentarzem.	
68.	PSP i SPIP	Art. 96 pkt 5	Po wyrazach „Dom pogrzebowy” dodać przecinek i wyraz „chłodnia i krematoria”	Dom pogrzebowy, chłodnia i krematoria nie mogą być zakładane na terenie zabudowy mieszkaniowej, w tym realizowanej na podstawie przepisów ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących (Dz. U. z 2020 r. poz. 219, 471 i 922).	
69.	PSP i SPIP	Art. 102	Po wyrazach „Dom pogrzebowy” dodać przecinek i wyraz „chłodnia i krematorium”	Do przeredagowania	
70.	PSP i SPIP	Art. 104	Nieprecyzyjny zapis - Brak wskazania, jaki organ dokonuje „zamknięcia” cmentarza, w jakiej formie i jakim aktem.	Do uzupełnienia	
71.	PSP i SPIP	Art. 106 pkt 1	Nieprecyzyjny zapis – Brak wskazania, jaki organ, w jakiej formie i jakim aktem decyduje o przeznaczeniu terenu likwidowanego cmentarza na inny cel	Uzupełnić	
72.	PSP i SPIP	Art. 111 pkt 3	Zbyt zagmatwane zapisy dot. możliwości likwidacji grobów. - niezrozumiałe jest wniesienie sprzeciw wobec likwidacji grobu , którą zgłasza się najwcześniej 5 lat przed terminem, w którym likwidacja staje się dopuszczalna – czyli przy wniesieniu sprzeciwu właściciel cmentarza pobiera opłatę za miejsce na 20-lat od daty wniesienia sprzeciwu, bo przecież nie może od daty zakończenia wcześniejszej umowy.	Po upływie lat 20 likwidacja grobu nie może nastąpić, jeżeli jakakolwiek osoba zgłosi zastrzeżenie przeciw temu i uiści opłatę, przewidzianą za pochowanie zwłok. Zastrzeżenie to ma skutek na dalszych lat 20 i może być odnowione.	
73.	PSP i SPIP	Art. 113 pkt 2	nieprecyzyjny zapis - Pojęcie „grobu jako mającego wartość pamiątek historycznych ze względu na swoją dawność lub osoby w nim pochowane...” jest pojęciem niedookreślonym. Nie wiadomo jak interpretować taki zapis, jakie przesłanki muszą być spełnione, aby zakwalifikować grób pod opisane wartości. Ponadto nie wiadomo również czy i kto miałby prowadzić ewentualny rejestr takich grobów.	Do uzupełnienia	
74.	PSP i SPIP	Art. 115 pkt 3 ust 1	Nie ma wzmianki o papierowym prowadzeniu ksiąg. Co się stanie jak system padnie. Proponuję wpisać wersje	przy użyciu systemu teleinformatycznego, którego	

			papierową	funkcjonowanie zapewnia minister właściwy do spraw informatyzacji oraz w wersji papierowej	
75.	PSP i SPIP	Art. 115 pkt 5 – 7	Wydaje się, że zbyteczne jest podawanie aż takiej ilości danych np. Nr PESEL, czy dowodu osobistego lub paszportu. Takie informacje powinny być opisane w rozporządzeniu	Minister właściwy do spraw informatyzacji i Minister właściwy ds. zdrowia określi dane jakie zostaną zamieszczone w Księdze osób pochowanych oraz Księdze grobów i miejsc spoczynku	
76.	PSP i SPIP	Art. 145 pkt 3	Należy dodać pkt 4 „pogłębienia lub przekształcenia grobu”. Takich czynności w skali kraju jest bardzo dużo i dotąd nie wymagały one zgody PPIS. Wprowadzenie wymogu uzyskania zgody PPIS znacząco wydłuży proces prac na cmentarzu oraz obciąży PPIS dużą ilością prowadzonych spraw.	Nie wymaga się zgody, o której mowa w ust. 1, w przypadku: 1) ekshumacji popiołów ludzkich złożonych w urnie, jeżeli w danym grobie zostały złożone tylko urny; 2) ekshumacji popiołów ludzkich złożonych w urnie, jeżeli od ostatniego pochowania zwłok lub szczątków ludzkich w danym grobie upłynęło co najmniej 20 lat; 3) ekshumacji szczątków ludzkich przeprowadzanej po upływie 20 lat od dnia ostatniego pochowania zwłok lub szczątków ludzkich w danym grobie. pogłębienia lub przekształcenia grobu.	
77.	PSP i SPIP	Art. 146 pkt 1	Ustawodawca mylnie założył, że wszyscy mamy dostęp do podpisu elektronicznego i profilu zaufanego	Wniosek, składany na piśmie oraz w postaci elektronicznej, o uzyskanie zgody na przeprowadzenie ekshumacji zawiera:	
78.	PSP i SPIP	Art. 146 pkt 2 ust 1	Powinno być uzupełnione o „braku przeszkód technicznych i prawnych do wykonania ekshumacji	oświadczenie o możliwości przeprowadzenia ekshumacji, wydane przez właściciela	

				cmentarza o braku przeszkód technicznych i prawnych do wykonania ekshumacji,	
79.	PSP i SPIP	Art. 146 pkt 2 ust 3	Wymaga poprawienia stylistycznego	w przypadku, o którym mowa w art. 144 pkt 1 i 6, oświadczenie o gotowości przyjęcia ekshumowanych zwłok, szczątków ludzkich lub prochów ludzkich przez cmentarz, o możliwości pochowania po ekshumacji zwłok/szczątków/prochów na cmentarzu będącym jego własnością.	
80.	PSP i SPIP	Art. 150 pkt 1	Pominięto kwestię pochówku, należy dodać wyraz „pochówku”	Działalność gospodarcza w zakresie prowadzenia krematoriów, domów pogrzebowych, przenoszenia, przewozu, pochówku i ekshumacji zwłok zwanych dalej łącznie „działalnością w branży pogrzebowej”, jest działalnością regulowaną w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162)	
81.	PSP i SPIP	Art. 150 pkt 4 ust 1	Wyraz „lokałem” zastąpić określeniem „lub częścią budynku”	dysponuje budynkiem lub częścią budynku obejmującym co najmniej:	
82.	PSP i SPIP	Art. 150 pkt 5	Po wyrazach- w zakresie transportu zwłok należy dodać słowa „i obsługi ceremonii pogrzebowych” a po słowach - który dysponuje- użyć stwierdzenie minimum dwoma środkami transportu do przewozu	Przedsiębiorcą wykonującym działalność w branży pogrzebowej w zakresie transportu zwłok i ceremonii pogrzebowych może być przedsiębiorca, który dysponuje minimum dwoma środkiem transportu do przewozu zwłok, szczątków ludzkich lub prochów ludzkich spełniającym wymagania określone w przepisach wydanych na podstawie art. 75 pkt 4	
83.	PSP i SPIP	Art. 156 pkt 3	Decyzja o wykreśleniu z rejestru podmiotów prowadzących	Wnioskujemy o wykreślenie pkt 3	

			działalność w branży pogrzebowej nie będzie podlegała kontroli sądów administracyjnych. Uznaniowo urzędnik inspekcji sanitarnej będzie decydował bez żadnej kontroli o być albo nie być przedsiębiorcy pogrzebowego. Rygor natychmiastowej wykonalności przy przewlekłości postępowań administracyjnych i sądowych spowoduje de facto likwidację firmy, bez możliwości kontroli zasadności decyzji organu.. Należy wykreślić ust. 3		
84.	PSP i SPIP	Art. 159	Natychmiastowe wstrzymanie działalności krematorium, bez trybu odwoławczego i wstrzymania decyzji per analogia art. 156.	Należy dookreślić zasady odwołania od decyzji o zakazie wykonywania działalności regulowanej.	